

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 100 D. POLUGOD. 50 D
ČETVRTGOD. 26 D. POJEDINI BROJ 2 D.

Činjenice govore

U mnogim momentima, naročito u teškim, gube riječi i argumenti svoju snagu. Jače od njih govore činjenice, suhoparno nanizane bez ikakvih refleksija. One nas izazivaju, bune naš mir i često su u stanju, da nas trgnu iz letargije. One nas sile da mislimo na stvari, koje smo zaboravili, da se njima bavimo i zauzimamo prema njima naš stav. Nizanje činjenica jednako je pitanju, koje traži odgovora. Ono je premisa, koja stvara konkluziju. **Prepuštamo svakome, da nadje vezu između tih činjenica i da sebi stvara sud.** Mi tek skupljamo i nizamo ove činjenice...

U maju 1923. stvoren je uz veliko oduševljenje na Saveznom Vijeću u Novome Sadu zaključak, da se u Palestini osnuje halučka farma, na kojoj će se naseliti halucim, koji su iz naše kraljevine pošli u Erec Jisrael. Oduševljenje našlo je izražaja u ovecim darovima, koji su skupljeni na Saveznom Vijeću. Cijela je jedna godina posvećena tome radu i pozvan je iz Palestine haluc inž. Zaloscer, da podupire ovu akciju. Keren Kajemet Lejjsrael stavlja nam na raspolaganje najbolju i najskuplju zemlju u Palestini, ali uza sve to nije namaknut dovoljan iznos za osnutak ove farme. Savezno Vijeće u Beogradu ponovno naglašuje potrebu, da se do Roš hašana 5685. ima akcija završiti, jer treba odmah započeti radom da bi kolonija konačno u proljeću mogla biti instalirana. I Omladinski Slet stvara zaključak o provedenju posebnog halučkog dana. A rezultat svega toga nastojanja? Mi još uvijek nemamo dovoljno sredstava za osnutak naše farme! Godinu smo dana izgubili i stojimo na pragu druge. Hoćemo li i nju izgubiti radi neznatne svote, koja se još ima namaknuti?

Keren Kajemet Lejjsrael nema više slobodnog zemljišta za naseljenje halucim. Treba povećati narodni naš posjed. I jednim odlučnim gestom Keren Kajemet kupio je 40.000 dunama zemljišta. Lozinka je, da u godini dana treba namaknuti sredstava za kupnju od 100.000 dunama. Usiškin pošao je na agitaciono putovanje po Evropi i svagdje postigao lijepih uspjeha. Prihodi Keren Kajemeta rastu i sve zemlje dragovoljno su povisile svoj dosadašnji kontigent. I mi ne bi smjeli zaostati, tim manje, što imademo da izvršimo jednu obvezu, koju smo preuzeli prema direktoriju Keren Kajemeta Lejjsraela. Naši prihodi ima da služe kao dionica otplata za kupnju zemljišta u Tire za naše halucim. Treba dakle što bolje

iskoristiti svaku zgodu, da sigurno namaknemo povišeni kontigent. Kroz devet mjeseci neprestano se u stupcima židovskih naših novina pisalo o tome, da ovoj dužnosti treba udovoljiti, apeliralo se na osjećaj svijesti i dužnosti, raspravljalo se o metodama i preporučivale se najrazniji akcije. I nakon devet mjeseci objelodanjuje uprava Keren Kajemeta statistiku sabirnoga rada, koja pokazuje, da smo pored svega nastojanja postigli mnogo slabiji uspjeh nego u prošloj godini...

Na Saveznim Vijećima vazda se žali, da se jedan od najvažnijih referata, budžet, u zadnji čas stavlja na dnevni red i da se uslijed poodmaklog vremena ne može provesti iscrpiva rasprava. Tom prilikom čujemo obično lijepih riječi o potrebi propagande, agitacije, kulturnoga rada i hebraizacije i želje, da se za sve te svrhe u budžet uvrste veći prinosi, no što su predviđeni. I Radni Odbor se bori protiv svih tih povišenja i traži samo votiranje jednog skromnog budžeta. Nakon neznatih izmjena prima se budžet i njegovim prihodom kao da je za mjesne organizacije izvršena dužnost prema Savezu i obezbijedjena sredstva za daljnji rad! Zaberavlja se, da je od votiranja budžeta do njegova namicanja velik i dug put, tako dug, da Savez danas stoji pred neugodnom činjenicom, da nema sredstava za podmirenje najnužnijih administrativnih izdataka, a da i ne govorimo o svim drugim potrebama. Mjesne organizacije zatajiše. Nisu reagirale ni na pozive, da pošalju konačni obračun za šekelsku akciju. A ipak će se i na narednom Saveznom Vijeću naći zagovornici za povećani budžet...

Vodje naše organizacije napinju sve sile, da nadju »platformu« za ustup cionista u Jewish Agency, da postignu novih političkih uspjeha. Keren Hajesod nastoji, da poveća svoje prihode, kako bi mogao udovoljiti velikim potrebama izgradnje, koja ne može da čeka ni časa. Keren Kajemet želi da podvostruči u narednoj godini svoj zemljišni posjed, jer nakon dvije godine zastoja u imigraciji, zadnji mjeseci pokazuju silan porast i potrebu zemlje. Sve to skupa traži od nas da pojačamo našu organizaciju, ne samo prema unutra, već i prema vani. A što je glavno: treba novaca. Bez novaca ne možemo graditi Palestinu, ne možemo uzdržati ni organizaciju, koja nam je za to potrebna. I baš u tom času naše mjesne organizacije potpuno zatajiše...

Weizmann u Palestini

»Više zemlje, više novaca i jaku židovsku imigraciju«, to su ukraško rečeno zahtjevi, koje je židovsko pučanstvo Palestine stavilo na predsjednika Weizmanna prigodom njegovog zadnjeg putovanja kroz zemlju. U ovim su zahtjevima sva naselja i sve kolonije bile složne.

Kako smo već javili dr. Weizmann je 26. septembra slligao u Jerusolim i posjetio High Commissionera Sir Herbert Samuela, cionističku egzekutivu i hanhalu Keren Kajemeta. Ostao je u Judeji čitav tjedan i onda se tek uputio u Emek i Galileju, gdje je imao prilike, da se uvjeri o napretku, koji je postignut od njegovog zadnjeg posjeta u Palestini na svim područjima našeg obnovnog rada.

Iz ustiju samih naseljenika čuo je, kako je potrebno, da Keren Hajesod omogući nova naselja, i poveća već postojeća. Kod toga naglasili su kolonisti važnost predloga dra Ruppina, da im se pokraj regularnog budžeta od 25.000 funti dade zajam od 50.000 funti, da se ove godine bar najbolja naselja postave na temelje samoudržanja.

Sjajni doček u Emeku.

Na ovom putovanju pratili su dra Weizmanna Colonel Kish, sekretar Leonhard Stein iz Londona, dr. Ruppin od cionističke egzekutive, agr. Ettlinger od hanhale KKL i jedna grupa novinara. Ovo društvo posjetilo je sljedeće kolonije: En Harod, Tel Josef, Bet Alfa, Geva, Kfar Jeheskel, Merhavija, Transilvaniju, Tel Adas, Crifim i Markenhof i Balfouria, Nahalal; Daganja A i B, Kineret i Hitin. U svim je mjestima bio spremljen oduševljen i srdačan doček sa strane kolonista. U transilvanskoj koloniji i Hitin počastili su dra Weizmanna davši mu da položi temeljni kamen za toranj za vodu, i noseći mu nasusret Toru. Sva tri dana proboravio je Weizmann u krugu halucim, pa se tako uvjerio o velikim amelioracionim radnjama Keren Kajemeta i njihovom uspjehu obzirom na zdravlje i opskrbu vodom u ovim kolonijama. Dr. Weizmann pogledao je i novokupljeni kompleks od 40.000 dunuma u Emeku. U Nahalalu i En Harodu, gdje je prenoćio, imao je i konferencije sa vođjama naseljenika — halucim, pa su svestrano izražene želje, koje smo na uvodnom mjestu naveli.

Govori Weizmanna u Emeku.

Na ove pozdrave naseljenika odgovorio je dr. Weizmann medju ostalim ovo: »Sretan sam, što mogu vlastitim očima vidjeti napredak, koji ste postigli u svim granama obnovnog rada. Razumijem, kako je težak ovaj rad i stoga mogu uspjeha potpuno ucijeniti. Muževi i žene, zaposleni kod izgradnje židovske poljoprivrede ne rade samo za sebe, već za dobrobit cijeloga naroda. Stoga cionisti-

slička organizacija smatra svojom dužnošću, da ove nove kolonije opskrbi zemljom, vodom i kreditom. Svijesni smo si, da koliko god smo do sada postigli, to je još uvijek veoma malo spram onoga, što još moramo postići. Vodje cionističke organizacije imaju dvije zadaće pred sobom: da osiguraju minimum političkih prava, koja će omogućiti rad u zemlji, i namaknuće sredstava, potrebnih za izvršenje ovog rada.

Ne mogu da kažem, da smo već našli najbolju formu kolonizacije u mošavu, kvuci ili inače. Pa stoga se s Vama potpuno slažem, da je bezuvjetno potrebno, da se poslojeća naselja povećaju, da ne ostanu u ovoj izolaciji. Imam u Vas potpuno povjerenje, da ćete prebroditi sve poteškoće i dati temelje za jednu uspješnu i sjajnu poljoprivredu. No ovaj rad u zemlji ovisan je o radu za zemlju medju Židovima u galutu. Stoga ću za mjesec dana opet na put onamo, da započnem poslom, koji nije laganiji od Vašega. Mislim posao, da istinjebim iz židovskog srca tamo vani sumnju u mogućnost našeg uspjeha u Erec Israelu. Imam punu nadu, da će XIV. kongres stvoriti temelje jednog velikog programa. Vi, međutim morate nastaviti radom — ne samo da pojačate i povećate Vaša naselja, već da svugdje u cionističkim redovima produbite i pojačate osjećaj, da je poljoprivreda temelj naše egzistencije u zemlji.

U Hifinu.

U mizrahističkoj koloniji Hifinu primili su dra Weizmanna prof. Pick, zastupnik Mizrahija u egzekutivi i mjesnog rabina. Iz odgovora dra Weizmanna ističemo slijedeće: »Mnogo me raduje, što sam došao i u Vašu koloniju, koja je novo i važno poduzeće našeg rada: da naselimo naše ortodokse kao poljoprivrednike. Mislim, da je to najbolji put, da se svi dijelovi našeg naroda ujedine u miru i slozi, u miru, koji se zove rad, u radu, koji obnavlja pusto zemljište u plodnu oranicu. Želim Vam najbolje i nadam se, da će Vaša kolonija služiti drugima za primjer.«

U Hajfi.

Poslije ovog putovanja kroz Emek i Galileju došao je dr. Weizmann sa svojom pratnjom u Hajfu, gdje je bio sjajno primljen.

U Jerusolimu.

Nakon putovanja po zemlji dr. Weizmann se vratio u Jerusolim i prigodom dočeka skupno prikazao svoje dojmove. Uspjesi odgovaraju, ako ne kvantitativno, a ono kvalitativno. Ta me je činjenica, veli dr. Weiz-

mann ponukala, da požurim proširenje Jewish Agency. Dr. Weizmann upozorava na opasnost imigracije neproduktivnih elemenata. Današnja egzekutiva misli, da će prestati egzistirati čim će se ostvariti proširenje Jewish Agency. Najbolje političko sredstvo su sela i kolonije u Palestini. Jewish Agency će intenzivirati Keren Hajesod i povećati naša sredstva. Nesporazumci između Keren Hajesoda i privatne inicijative u zemlji samo su uobraženi. U istinu svaki Židov ima slobodu, da u zemlji poduzme što hoće.

Djevojačke zadruge

Piše Moses Beilinson.

Kad su za vrijeme druge alije, prije nekih 15—18 godina došle zajedno s radnicima i prve židovske radnice, pojavilo se odmah specifično palestinsko žensko pitanje, koje s početka nije bilo pitanje političke ili socijalne ravnopravnosti, već je bilo i ostalo pitanje ženskoga rada. Ako je, još prije osnutka radničkih zadruga, bio vrlo težak položaj radnika, tad je udes židovske žene bio dva-put ili mnogostruko teži. Redoviti put radnika bio je da traži nadnicu kod kolonista i dostatan je poznato, kako je s početka i taj put bio tmovit; ali i on je bio s početka zatvoren ženi. Ako je kolonista općenito bio protiv židovskoga rada, možemo sebi lako zamisliti, da mu je bila još stranija neobična pojava židovske žene, koja je tražila rada u poljoprivredi. Posljedica je toga bila, da su useljenice ostale bez posla i da, nakon što su učinile veliki korak, te se otrgli od očinske kuće, nisu mogle upotrijebiti svoje energije i sposobnosti. Najviše što je žena mogla postići bio je interni rad u radničkim grupama t. j. kuhanje, šivanje i pranje rublja. Kad su stvorene prve radničke zadruge, našla je žena principijelno pristup u njih, ali i ondje nastadoše doskora trvenja; jer i radniku nije vazda bila misao o potpunoj jednakopravnosti žene u zvanju prihvatljiva, a možda donekle i s pravom, i pokazala se tendencija, da se ženu opet potisne na staro područje ženskoga rada, t. j. prije svega u kuhinju.

Židovska djevojka došla je u Erec Israel, da u prvome redu služi izgradnji zemlje, ali i tjerana molivima ličnoga oslobođenja. Isti psihološki proces, koji je prouzročivao, da se radnik ne zadovoljava radničkim radom kod kolonista i tjerao ga da stvori nove forme socijalnoga života, nagnao je i ženu da podjednako s narodnom obnovom u zemlji traži

i nove forme svoga života kao žene. Oboje — mladići i djevojke — umijeli su previše sadržaja u palestinski san, a da bi bez daljnega mogli akceptirati ovdje stare životne forme. Odatle rezultira veliko razočaranje žene, koja se opet našla potisnuta na svoje staro radno područje, dakle u kuhinji.

S vremenom, kad se uvećao imigracijom broj žena, našle su djevojke i izvan kuhinje zarade i pomalo su privučene svim radovima u radničkim zadrugama. Nije prošlo dugo vremena, kad se pokazalo i rdave strane ovakovog ekstremnog izjednačenja u radu. Prije svega čisto tjelesne naravi: teškom fizičkom radu, naročito pod osebnim palestinskim prilikama, židovska je djevojka još manje bila dorasla nego židovski mladići, i ako i ovim polonjima prijeli opasnost, da će prije reda ostaniti i postali za rad nesposobni, to još u povećanoj mjeri vrijedi za žene; k tome još pridolazi, da teški fizički rad ugrožava i sposobnost za materinstvo. Ako se Palestina ima smatrati u izvjesnom smislu radnom školom židovskoga naroda, tad to još više vrijedi za žene, jer su za poljoprivredni rad manje pripradne no muškarci. Toj školi doprinosi prva generacija velike žrtve i naravno je, da manje pripravljeni elementi više stradaju. Pokazuje se i nadalje, da žena psihički, s njezinim još manje »proletarskim« porijetlom od muža, nije uvijek dosta pripravljen za zajedničku izgradnju i novi socijalni život. I ugroženo materinstvo nije čisto fiziološke naravi, i s vremenom postalo je pitanjem, da li s potpunim radnim izjednačenjem ne štetuju i specifične socijalne ženske funkcije, one žene i majke.

Specifične prilike, koje otežavaju rad židovske žene u Palestini mogle bi se ovako precizirati: 1. nemogućnost za ženu da nađe rada izvan radničke zadruge; 2. izvjesno nepovjerenje i u radničkim krugovima, da li žena može da se smatra kao punovažna radna snaga, i time ograničenje ženskoga rada na područja, koja ne mogu da potpuno udovolje nagonu žene za iskorišćivanje njezine snage u poljoprivrednome radu; 3. specifični nedostatak izobrazbe židovske žene u poljoprivrednom radu i donekle zajednički socijalni život — s odgovarajućim posljedicama fiziološke i psihološke naravi.

Iz toga položaja, u kome se nalazila židovska žena, rodila se ideja posebnih »Kvucot Poalot« (djevojačke zadruge), koje ima-

Zatvorena vrata

Jednom je živio jedan čovjek, koji je bio vrlo bogat i imao vanredno lijepu ženu, koju je vrlo volio. Iza dvorišta njegove kuće uzdizala su se četiri moćna zida, koja zatvaraše jedan prostor, o kojemu se pričalo: Ko onamo unidje, ne izađe više iz njega. U njemu duhovi gospodar. Jedna vrata u jednome od zidova vode iz dvorišta u unutrašnjost i mnogi su mislili, da je to ulaz u pakao.

Taj je čovjek bio zločinac i grešnik, a isto tako bezbožna bila mu je žena; djece nisu imali. Žena neprestano je htjela, da otvori ta vrata, jer je bila radoznala, što se iza njih nalazi. Ali muž joj je zabranio pristup i budno je na nju pazio, jer je znao, da je onamo vuče.

Jednoga dana pozvao je kralj tog čovjeka k sebi i morao je ostaviti ženu sa-

mu. Pozvao je nadzornika kuće i naredio mu, da na nju pazi i da je slijedi, kamo god bi pošla. Zatim je pošao kralju, gdje se neko vrijeme zadržao. Međutim je žena otrčala do nadzornika kuće i rekla mu: Čuj me i učini mi po volji! Pusti me, da otvorim vrata i da udjem u onaj prostor; obasut ću te zato dobročinstvima. Sluga odgovori: Odustaj od te namjere i čuvaj se od propasti. Tvoj mi je suprug naredio, da te čuvam kao svoju zjenicu. Jer velika je njegova ljubav prema tebi i ti si mu nadasve mila; nemoj sijedu glavu s boli otpraviti u grob. Ali žena reče: Tako mi života, ne ću prići bliže vratima no što nosi metak. Nadziratelj kuće nastojao je da je zadrži, ali se ona istragne i pobježe prema vratima, ne slušajući opomene. Osim njih nije bilo u kući ni žive duše; sluga glasno zaviče i zalama rukama; zatim potrči za svojom gospodari-

com. Kad je ova dostigla vrata i otvorila ih, zahvati i uzdigne je nevidljiva ruka, a vrata se sama od sebe opet zatvoriše. U svomu užasu zavikne sluga: Kud ću sad, kad je moga gospodara zadesila ovakova nesreća. I sakrije se u jednu od odaja.

Naskoro iza toga povratio se gospodar, ne našavši ni žene ni slugu. Duboko potrešen i uzbudjen padne licem na zemlju. Dotrčali su susjedi i tješili ga; ali on se ustručavao da primi utjehe i reče: Sa žalošću hoću da podjem u grob k mojoj ženi. I gorko zaplače. Pretražio je svu kuću, da nađe svoju ženu. Na koncu pošao je u svoju spavaću sobu i čuo je jecanje i uzdisaje. I pitao je: Nijesi li ti to, slugo moja, koji naričeš? Ožalošćeni odgovori: Jest, tvoj sluga, pun svijesti krivnje, jadikuje. Izadje iz svoga skrovišta, baci se pred noge svoga gospodara i pla-

du poboljšali stanje žena time, što ženi daju specifično radno polje, a ne ograničuju je samo na kuhanje i šivanje. Taj se problem ne smije tretirati kao nešto nuzgredno; u najužem savezu s položajem, što će ga žena zauzeti u palestinskom životu, stoji razvitak pojedinačnih i kolektivnih gospodarstva kao i obiteljski život.

Kao prva je 1915. u Kineretu na inicijativu radnica osnovana takozvana »Kvucotvade-seforice«; nju su slijedile Kvucot u Merhaviji, Tiveniji, Ekronu i Rami. I premda su Kvucot pokazale dostatan uspjeh, htjele su — kao i sve ostale — pod nestalnošću palestinskoga tržišta i slučajnostima za vrijeme rata. Nakon rata pružio je Keren Kajemet LejIsraeli, koji se do tada ne samo brinuo za kupnju i amelioraciju zemljišta, već i za sve druge potrebe kolonije, i ovoj ideji svoju pomoć i tako nastadoše na zemljištu Keren Kajemet LejIsraela naselja kraj Petah Tikva u Nahlat Jehuda, Shunat Boruhova u blizini Tel Aviva, Jeruzolimu, Nahalatu i Kfar Tabor. Na svakoj od ovih naseobina rade 15 do 20 radnica pod vodstvom jedne izobrazene radnice, i privremenoj pomoći instruktora. Kvucot zamišljene su kao stalne institucije, dok je ljudski materijal fluktuirajući, jer se ne radi o stalnom naseljenju. Djevojke se obvezuju, da će izvjesno vrijeme — redovito 2—3 godine — ostati u kvucot, a zatim otići i omogućiti rad u kvucot novo pridošlima. Cijeli rad u kvucot izvršuju žene; radne grane, kojima se ondje bave, su naročito takove naravi, koje više odgovaraju fizičkoj snazi i cijelome biću žene. Prije svega dakle mliječarstvo, peradarstvo, pčelarstvo, povrćarstvo, vrtljarstvo, radovi u stajama i t. d. Osnovna je misao, da se provede neka gospodarska dioba rada i da se dodijele ženi ona područja, za koju ona ima više sposobnosti, lako da će moći učestvovati u gospodarskom životu, a da se pri tome fizički i psihički ne istroše. Okolnost, da gospodarstvo vode potpuno samostalno i pod vlastitom odgovornošću, daje ženi neprestano priliku, da se upozna s cijelim nužarnim gospodarskim mehanizmom, s primicima i izdacima, s računanjem i štednjom. I okolnost, da mlade djevojke, koje su tek napuštale očinsku kuću, ne trebaju odmah da stupe u široki život, već da imaju mogućnost uživati se postepeno u nove ne samo gospodarske, već i socijalne i ljudske prilike i u njima se udomiti, od najveće je važnosti. »Kvucot Poalot« imaju mogućnost, da ne

poslanu samo školske farme, već u islinu životne škole za židovske žene, i ne možemo dosta cijeniti ovu zadaću, kad uvažimo mladost i životno i radno slabo iskustvo većine novih useljenica. Žene, koje su svršile svoju izobrazbu u »Kvucot Poalot«, imaju slobodan izbor, te su isto tako pripravljene za kolektivno kao i za privatno gospodarstvo, za radničko kao i za kućansko zvanje. Pozadina su tih kvucot, kao kod svih radničkih zadruga, teški rad, nedovoljna hrana, vječna borba s oprekama naravi i neprestani nedostatak novca.

Bilo bi preuranjeno, već sad, gdje je s radom u novome stadiju tek prije nekoliko godina započelo, a žene iz »Kvucot poalot« još nisu imale prave prilike, da oprobaju u životu stečeno znanje, da dajemo konačni svoj sud o tome, da li će ove kvucot ispuniti svoju zadaću ili da kritikujemo, u koliko se već opaža, nedostatke organizacije. Bez sumnje je, da je zamisao i tendencija ovih kvucot osnovana na potrebama palestinskoga rada.

Nova carinska tarifa

Donijeli smo u broju 34. i 44. našega lista tabele nove carinske tarife za uvoz u Palestinu, pa jer je to važno, koli za samu Palestinu i njen ekonomski razvitak toli i za interesente u galutu, koji bi željeli preseliti se, osnovati tamo poduzeća ili stupiti u trgovačku vezu sa Palestinom, donajmo sada članak dra. Grünwalda, koji prikazuje djelovanje nove tarife i kritički je prosudjuje:

Nova carinska tarifa nije naišla na odobravanje palestinske štampe, koja je oštro kritikuje. Ova je kritika opravdana samo u jednom svom dijelu.

Lausanskim ugovorom otpada na Palestinu jedan dio turskog duga, koji će se morati polako isplatiti. Budžet prošlih godina jedva nekako drži ravnotežu i teško je naći pokriće za jedan veći stavak na strani izdataka. Ne može se ni pomisliti, da se povisi porez na stanovništvo. Vidi se dakle opet jedamputa, da se palestinske financije ne mogu urediti, a da se ne uvede pravedni i moderni porezni sistem. Prema tome je bilo potrebno, da se uvedu carine, koje će bez obzira na potrebe stanovništva vladj namaknuti sredstva. No ipak sadržava nova tarifa zaštitno-carin-

sku tendencu koja je korisna. Ne smije se zaboraviti i to, da ova kritika izlazi iz redova palestinskih importera, koji od importa žive i nemaju interesa na razvijanju palestinske industrije. U ostalom, nedavno je javljeno, da je vrhovni komesar pridržao pravo, da promijeni tarifu na temelju predloga i savjeta departementa naredbama.

Novi carinski sistem treba da potpomogne četiri ekonomska faktora: **poljoprivredu, industriju, kolonizaciju i turistički promet.**

Za napredak poljoprivrede posve su oslobođeni od carine svi poljoprivredni strojevi, stoka, perad, pčele i t. d. U istu svrhu nametnute su carine na žitarice i leguminoze, što će svakako imati za posljedicu poskupljenje ovih produkata. Palestinska poljoprivreda bori se inozemnom konkurencijom, koja donosi na trg jeftino žito, kojima seljak ne može konkurirati. U posljednjim se godinama znatno razvilo mliječarstvo. Prema tome je dobro, što se carincem zapriječio uvoz mliječnih produkata iz inozemstva. Krumpir sadio se do sada jako malo i uvezio se u glavnome iz Francuske. Povišenje carine za krumpir i povrće, koje se uvažalo iz susjednih zemalja sigurno će unaprediti domaću produkciju ovih važnih živežnih namirnica. Visoka carina na sirovi duhan takodjer je u interesu poljoprivrede, koja će biti u stanju, da sama pokrije potrebe zemlje.

U korist industrije ide posvemašnje oslobođenje od carine za strojeve i dijelove strojeva u industrijske svrhe. Time se omogućuje stvaranje novih industrijalnih poduzeća. Naročito je važna industrija špirita. Godišnje se uvaža u Palestinu špirita za 64.000 funti, dočim se u zemlji nalaze sve potrebne sirovine. Od sada će se plaćati za galonu (4.5 l) alkohola, likera i rakije svake vrsti 60 piastera, a za galon denaturiranog špirita 4 piastera carine. Uz ovu carinsku zaštitu moći će se razviti industrija špirita, koja će opskrbiti i susjedne zemlje. Kako je udarena carina od 1 piaster na kg šećera, koji se u zemlji u opće ne producira, to je dan preduvjet za početak šećerne industrije. Za zaštitu produkcije marmelade i čokolade, koja se u zemlji već producira uvedena je 20% carina. Danas najvažnija industrija u Palestini, sapun, zaštićena je sa 15% carine.

čući mu ispriča, što se dogodilo. Tad reče muž: Zaklinjem se ovime, da neću mirovati, dok neću doznati, gdje je ona i smijeniti li se zadržati u njezinoj blizini.

Sav svoj imetak razdijelio je među rodbinom i podje na put. Šest je dana išao kroz gustu šumu i konačno sretne jednoga čovjeka; taj je bio čudno visoka uzrasta, u licu crn i strašan. Div pozdravio je putnika, a ovaj mu odzdravi pun straha, jer još nikad nije vidio ovakva čovjeka. Znam, što te tišti, ti želiš da vidiš svoju ženu. Dodji sa mnom i pokazat ću ti, gdje se ona nalazi; moći ćeš s njome govoriti. Putnik odgovori: Da mi ponudiš sve blago svijeta, neću te slijediti. Tad odgovori div: Danas osam dana bit ću opet ovdje; dovedi mi jednoga od tvojih ukućana, u koga imaš potpuno povjerenje.

Tada se putnik vratio u svoju kuću

i pozvao sve svoje prijatelje k sebi. Pitali su ga: Je si li nešto doznao o svojoj ženi? On odgovori: Da. Ali recite mi, kome sam od Vas ikad jedno dobro učinio? Neka se javi, danas je zgodna, da mi se oduži. Tad se javi jedan dječak i reče: Gospodine, ti si me odgojio od moje mladosti; možeš da mi narediš što hoćeš, izvršit ću tvoj nalog. Tad reče čovjek: Tebe sam izabrao, jer te smatram vjernim i pouzdanim; dodji sa mnom i učini, što ću ti zapovjediti. I obojica podjoše kroz šumu do onoga mjesta, gdje je čovjek sreo diva i gle, on je već čekao na njih. Dječak se u prvom času prestrašio, ali mu njegov gospodar reče: Sinko, moraš s ovim čovjekom poći, on će te voditi onamo, gdje se nalazi moja žena. Govori s njom i uspije li ti, da je dovedeš, bogato ću te nagraditi. Tad reče dječak: hoću sve učiniti.

Tako dakle podje s divom, koji ga je doveo pred pakao. Dječak vidio je ovdje mnoge, koje je poznavao za njihova života, kako pate. Molio je s toga vodiča, da mu pokaže boravak žene njegova gospodara. Div doveo ga je u jednu sobu, čiji su zidovi i strop sjajili od zlata i biserja. Vidio je svoju gospodaricu u zlato protkanom odijelu sjediti na zlatnom stolu kraj zlatnog stola, koji je bio prostrt najdragocjenijim jelima i priborom. Ali sva jela izgledala su kao krv crvena. Ljudi oko nje posluživali su je, rezali joj meso i točili vino. Kad je dječak to vidio, bacio se na zemlju i reče: »Blagoslovljen, koji je od svoje slave dao udjela i smrtnicima; nikada nisam vidio kraljicu, koja bi bila toliko štovana kao ti. A moj se gospodar žalosti zbog tebe i ne jede i ne pije; poslao me ovamo, da te odvedem k njemu«. Žena odgovori: Čuj me, što

Isto tako zaštićeni su mlinovi, a dana još mogućnost za osnivanje industrije pive, stakla i šibica, svijeća i cementa za koji se već gradi velika tvornica kod Hajfe.

U nekim pak stvarima nova tarifa djelovat će upravo štetno. Ovamo spada u prvom redu carina na gorivi materijal. Kako u Palestini nema gorivog materijala, mora da se uvažava. Nadamo se doduše, da ćemo iskorišćenjem vodenih snaga uštediti mnogo u tom pogledu, no to je još pitanje budućnosti. Stručnjaci tvrde, da na jugu zemlje ima petroleja, no dosadašnja bušenja još nisu donijela nikakvih rezultata. Industrija mora da uvažava ugljen pa plaća za tonu antraciteta i drvenog ugljena 50 piastera, a za druge vrste ugljena 30 piastera carine. Ta je stavka puno previsoka i neke su industrije ugrožene time. Važna je industrija pokušava, koja je s jedne strane zaštićena carinom od 15% za pokušvo no s druge strane udarena je carina od 100 piastera na drvo za pokušvo. No možda će to unaprediti sadjeenje drya za ove svrhe. Kriva je i motivacija vlade da više ne postoji nužda stanova, pa je stoga povisila carinu za građevni materijal. Isto je tako i tekstilna industrija zapostavljena time, što je carina na sirovine isto tako visoka kao i za gotove produkte. No ta je politika vlade razumljiva kad se uzme u obzir, da se tekstilna roba najvećim dijelom uvažava iz Engleske.

Kolonizaciju hoće vlada da potpomogne time, što je oslobodila sve privatne efekte useljenika. Isto tako i turistički promet. — Ova je tarifa samo početak. Zemlja kao što je Palestina, u kojoj se želi forsirati razvitak industrije, ne može da vodi politiku slobodne trgovine. Bit će potrebno, da se ova tarifa upotpuni i popravi.

Iz židovskog i cionističkog svijeta

Govor engleskog ministra kolonija. Prigodom pozdrava južno-afrikanških cionista engleskom ministru za kolonije Thomasu prilikom njegovog dolaska onamo, on je izrekao sljedeći govor:

»Vi ćete, gospodo, razumjeti, da neko, ko skoro svakih 10 minuta održi po jedan govor o svim mogućim stvarima, može veoma lako da pobudi dojam, da je automatska mašina: baci se novac, i govor izleti. No moram Vam reći, da ovaj meni upućeni govor i duh u kojem je bio održan ne mogu primiti ovako jednostavno, već sa naročitim

ponosom, da — ako mogu to da kažem, bez samozdžanja — pače sa zadovoljstvom, jer sam imao čast i dužnost, da budem prvi radnički ministar, koji je u engleskoj Donjoj Kući objavio vladinu potvrdu deklaracije lorda Balfoura. Kao direktno odgovoran ministar, kako ste to posve točno rekli, bila je moja dužnost, da svoje nazore, ideje i namjere u pogledu Palestine saopćim kolegama u kabinetu. Ove moje misli sabrane su u jednom memorandumu, koji je po kabinetu jednoglasno primljen i koji sam onda u njegovo ime mogao predložiti Donjoj Kući.

Raduje me, što ste istakli lijepi rad i doista cionistički duh sadašnjeg premijera. Smijem li Vam nešto reći, što će Vas veseliti? Nekoliko dana pred moj odlazak, Vaš je veliki vodja, možda jedan od najznatnijih vodja, koji su ikada stajali na čelu jedne rase, dr. Weizmann, imao samnom opširni dogovor u mojem privatnom kabinetu u Donjoj Kući. O njegovom navodnom neuspjehu u Americi rasturene su mnoge lažne vijesti i naslućivanja, govori se, da su Židovi izgubili svaki interes za Palestinu i da u njenu budućnost gledaju posve ravnodušno. Dr. Weizmann uvjeravao me je, da je ne samo namaknuo tri puta toliko novaca kao prije, već da može naredne godine sam se povratiti u Ameriku i podvostručiti ovu svotu i to na temelju oduševljenja, koje tamo postoji za ovu stvar. To je dobar znak, ne samo obzirom na novac, već i na čuvstva i nade židovskog naroda i na veličinu onoga, što hoće da izvrši kod izgradnje Palestine. No mogu da idem još dalje. Samo dva dana prije no što sam otputovao imao je Sir Herbert Samuel, koji je — što moram primjetiti, jedan od najsposobnijih administratora britske države, dogovor samnom o još nečuvrenom razvitku Palestine. Nadam se, da ću biti u stanju, da sam posjetim Palestinu i da vlastitim očima vidim sve dobro, što tamo nastaje i razvija se. Taj ću posjet učiniti bilo službeno, bilo privatno.

Još bi Vam htio reći, da ću kod prve prilike nakon povratka u Englesku reći Vašim sumišljenicima, da ste se Vi udružili sa svim ostalim stanovnicima Južne Afrike, da mi priredite svečan doček i da želite da ja njima i cijelom židovskom narodu isporučim, da je cjelokupnom židovskom narodu jasno, da se kod izgradnje Palestine radi i o britskoj časti i britskom dobrom imenu. Već to dostaje za garanciju, da će Palestina biti zemlja, na koju ćete biti ponosni.

Za »Radnu Palestinu«. Izvještaj Hitahduta. Glavni ured radničke stranke Hitahdut objelodanio je izvještaj o radu za »Radnu Palestinu« u prošloj godini.

Narviše pažnje Hitahdut je posvetio radničkoj banci u Palestini, za koju su neke vodeće ličnosti galuta i Palestine provele akcije i to: u Letskoj prodao je dr. Arlossoroff 2750 dionica, u Rumunjskoj Jakob Effer 3000 dionica, u Galiciji Jehuda Leviatoff 5000 dionica. U Njemačkoj je prodano 1500 dionica a u Americi 2300, u Južnoj Africi 900 dionica.

U Sjedinjenim Državama nastavila je Hitahdut ove godine akciju za Haluc-Fond i provela je »Radni dan« za nezaposlene radnike u Palestini. Ova akcija donijela je 7000 dolara.

Nadaće je Hitahdut aktivno raditi za Keren Kajemet. U Sjedinjenim Državama preuzela je ona namaknuće sredstava za 3000 dumama zemljišta. U Galiciji povedena je akcija za namaknuće od 5000 dolara za KKL.

I za Keren Hajesod stavila je Hitahdut nekoliko aktivnih drugova na raspolaganje.

Izvještaj »Jewish Colonial Trusta«. 18. oktobra održana je glavna skupština kolonijalne banke u Londonu. G. Josef Cowen vodio je kao predsjednik ravnateljskog savjeta skupštinu.

Iz izvještaja proizlazi, da je promet banke usprkos lošijih prilika povećan. Čisti dobitak za godinu 1923. je nakon odbitka svih troškova i izdataka 16.732.16 funti. Prema zaključku prošle skupštine otpisuje se ovaj dobitak na račun dubioznih dugova iz prijašnjih godina. Uplaćeni kapital banke iznaša 390.887 funti, a rezerve iznašaju 4528.6 funti. Interesantno je, da ima još 37.126.4 funti na nezatraženim dividendama.

Izvještaj je primljen i direktor Josef Cowen i Jean Fischer ponovno su izabrani.

Banka je u zadnjim godinama u Palestini sudjelovala kod tvornice silikat-opeke i električne centrale u Tel-Avivu i Hajfi. Ona je u vezi sa 20 raznih bankovnih institucija u raznim zemljama.

Kolonizacijska djelatnost ICA-e. Kako službeno javlja glavni ured ICA-e u Parizu, posjeduje ICA u Argentini 590.000 hektara zemljišta. Od toga ima još dovoljno slobodnog zemljišta, da se naseli više od 1000 porodica. ICA nastoji da naseli samo za poljoprivredu sposobne elemente. Prije tri godine uveden je novi sistem kolonizacije. Novonastaljenim daje ICA 10 do 25 hektara zemljišta sa malom kućom i bunarom. Kad onda naseljenici pokažu sposobnost za poljoprivredu, naseli ih se kao i stare koloniste na većim kompleksima od 100 hektara. Po ovom sistemu nastanjeno je do sada 51 porodica i nekoji su imali lijepih uspjeha. ICA namjerava proširiti ovu metodu.

Pregovori baruna Rothschilda prije Balfourove deklaracije. Zanimiv je članak o cionističkim pregovorima, koji su se vodili prije Balfourove deklaracije u »Morning Post«. Ovaj donasja izvadak iz dnevnika lorda Bertiesa, prijašnjeg engleskog poslanika u Parizu. Izvadak, datiran od 23. januara 1915. navadja razgovor poslanika sa baronom Rothschildom i jednim njegovim istovjernikom iz Manchestera. Jasno je, da se oviimie misli dra Weizmana. Ovaj izvadak glasi:

Edmund de Rothschild došao je danas k meni i poslao mi jednog istovjernika iz Rusije, koji mi stanuje u Manchesteru, da razgovara sa mnom o jednom planu, kojeg zapravo smatram apsurdnim i ako su, kako vele, Grey, Lloyd George, Samuel i Grewe dali odobrenje. No nisu spomenuli lorda Readinga. Plan se odnosi na izgradnju Palestine u izraelsku državu pod protektoratom Engleske, Francuske i Rusije, no u prvom redu Engleske. Nije se mislilo na to, da bi Rusija i Francuska mogli biti protiv toga. Neka se zamisli: kršćanska sveta mjesta pod nadzorom Židova, koji će stvoriti sporazum između katoličkih i grčkoistočnih svećenika, gdje se ovi neprestano bore i stoga su pod paskom turske vojske. Inicijator sporazuma spreman je, da nadzor nad svetim mjestima preda jednom internacionalnom savjetu i ne samo to, već i cijeli stari Jerusolim. Kani se naime u blizini sagraditi novi. Francuska bacila je oko na Siriju, no ne bi bilo ugodno imati za granicom Francusku i Rusiju. Šta bi rekli papa, Italija i katolička Francuska, koji su antisemiti? Prije nekoliko godina ponudio je Chamberlain cionistima dio Ugande, no to im nije bilo dosta dobro.

Edmond de Rothschild izdao je mnogo novaca za naseljenje Židova u Palestini. Na tome on jaši. On sam ne će da ide onamo, jer je postao Francuz, kako on kaže, ali hrljude njegovih istovjernika čeznu onamo iz materijalnih i duševnih razloga. Rekao sam mojim posjetiocima, da mi ne ćemo protektorata nad Palestinom, i da će se Francuska protiviti protektoratu Rusije i obratno. Isto tako protivit će se obje crkve, da sveta mjesta dođu u ruke izraelske države. Moj ruski posjetioć mi odgovori, da se ovakovo rješenje može očekivati za jedno 100 godina, možda već i za četrdeset; nada se, da ga ne smatram sanjarom. Židovi su jedini narod, koji mogu izgraditi i kultivirati Palestinu! No ja mislim, da je ovaj plan, kao i mnogi drugi, koji su stvoreni prije rata znače toliko, koliko brojanje pilica još prije nego se izhljigoše iz jaja.

ti držiš za zlato, to je goruća vatra; odijelo, što ga imam na sebi, stolac, na kojem sjedim, jela koja jedem, sve su to plamenovi, što proždiru moje tijelo. Vino je taljeno olovo i njime moram da gasim svoju žedju. Ah, da je cijeli svijet moj, dala bih ga s veseljem, samo da mogu na čas riješiti se ove vrućine i da se malo ohladim. I tako trpe svi, koji su bili griješni na zemlji. Reci mome mužu, da se pokaje, jer velika je moć kajanja. Dječak je pitao: »A koji su bili tvoji grijesi, da si tako kruto kažnjena?« Ona odgovori: »Mnogo sam zgriješila; bila sam nevjerna, oskvrnula sam subotu i druge zakone i nisam se smilovala sirotima i siročadi.« Tad odgovori dječak: »Ne može li nitko da te izbavi tih muka?« Ona odgovori: »Ne, jer nisam nikada radjala djecu. Da sam imala sina, koji bi pred skupljenom općinom za mene kazao kadiš, bila bi spašena.«

Konačno dala je žena dječaku prsten sa svoga prsta, koji je dobila od svoga muža i reče mu: »Ovaj prsten neka bude znak mome mužu, da istinu govoriš.« Dječak se od nje oprostio i div ga je opet odveo natrag do mjesta u šumi, sa kojeg su pošli. Tad iščezne i dječak je ostao sam sa svojim gospodarom. Pričao mu je sve, što je vidio i pokazao mu prsten, što ga je sobom donio. Tad je muž vjerovao sve što mu je pričao. Pošao je u sinagogu i molio Svetoga, blagoslovljeno neka bude ime njegovo, da mu se smili; plakao je i bio je skršen. Činio je pokoru i nije se maknuo sa mjesta, dok nije ispustio svoju dušu. Tad se začuje glas s neba, koji reče: Taj je stekao vječno blaženstvo. Tako se na njemu ispunilo, što je pisano: **Op-skrbljujem one, koji me ljube i nadarujem ih obilat.**

(Iz »Born Judas«.)

Engleski Židovi u izbornoj borbi. Kandidat liberala za londonsku gradsku četvrt Whitechapel, mađor H. L. Nathan, izjavio je sljedeće:

Whitechapel je historijsko-židovski izborni kotar. Hiljade židovskih izbornika ovoga rajona imaju puno pravo, da zahtijevaju, da njihov zastupnik u parlamentu kao Židov zastupa židovske interese. Mnogo je već bilo židovskih zastupnika u parlamentu, no već godinama nije nijedan Židov zastupao zakonske interese Židova javno pred čitavim svijetom. Ja sam odlučno za to, da se Balfourova deklaracija i osnutak židovske domaje u Palestini izvrši. Meni kao savjetniku cionističke organizacije, Keren Hajesoda i t. d. problem nije nepoznat. Ne smije se zaboraviti, da su liberali Lloyd George kao premijer Engleske preuzeo mandat nad Palestinom, da Sir Alfred Mond aktivno suraduje za palestinsko djelo i konačno da je Herbert Samuel prvi vrhovni komesar Palestine. Liberalna stranka provela je emancipaciju Židova i katolika u Engleskoj i otvorila vrata za bjegunce iz Rusije i Poljske. — Mađor Nathan rođen je god. 1889. Bio je u ratu kod Gallipola, u Egiptu i Francuskoj, pa je bio ranjen.

Izbori u bogoslovnoj općini u Beču. Daskora obaviti će se izbori u bečkoj bogoslovnoj općini. Udružene židovske stranke, to znači cionističko-udruženi sa izraelitskom unijom postavili su listinu, kojoj je na čelu generalni štopski nadlekar i univerzitetski profesor dr. Alois Pick, zatim dr. Jakob Ornstein i inž. Rob. Stricker.

Cvjetni dan za Keren Kajemet u Varšavi. Poljske su oblasti dozvolile priredbu jednog cvjetnog dana u korist Keren Kajemeta za 28. oktobra. Predradnje za priredbu su u punome toku. Mnoga cionistička i opće židovska udruženja stavila su se ovoj velikoj akciji na raspoloženje.

Halucni pokret u Litavskoj. Tokom ljeta bilo je u raznim grupama Litavske zaposleno 324 halucim, među njima mnogo djevojaka. U gradskim grupama radilo je 80 halucim. Svega ima u Litavskoj sada oko 500 halucim, među njima 207 djevojaka.

Cionistički rad u Americi. U vezi sa pismom Louis Lipskoga na cioniste Amerike, koje smo objavili u zadnjem broju »Židova«, izdao je organizacioni departement u New Yorku nalog svim upraviteljima cionističkih distrikta, da odmah započnu drivom za predobivanje novih članova po zaključku kongresa, po kojem treba aktivirati 50.000 članova.

Židovski časopis u sedam jezika. U Hamburgu će ovih dana izaći prvi broj časopisa »Der Ostjude im Westen«, a bit će pisan u sedam jezika: hebrejski, jidiš, poljski, ruski, njemački, francuski i engleski. Izdavač je dr. Sally Zeitlin. Časopis sadržavat će radnje istočno-židovskih književnika raznih zemalja.

Ponovno putovanje bečkog »Hakoaha« u Palestinu. Bečki nogometni klub »Hakoah« poći će koncem decembra na svoj drugi put u Palestinu. Na proputovanju odigrat će »Hakoah« nekoliko utakmica u Egiptu, gdje će biti gost egipatskog nogometnog saveza. U Palestini boravit će 12 dana. Kao i lanjske godine, ova ekskurzija »Hakoaha« izazivlje veliki interes, pa se već prijavilo oko 50 suputnika.

Keren Hajesod u Argentini. Nakon kampanje u kolonijama, započeta je sada kampanja u glavnom gradu Buenos Aeresu. Održane su konferencije i skupštine i može se očekivati, da će se Židovi glavnoga grada povesti za kolonijama.

Keren Hajesod u Južnoj Africi. Dr. Olsvanger nastavlja kampanju po manjim gradovima, pa je on organizirao rad u Free States. Sveukupni iznos, koji je postignut ovom kampanjom je 66.000 funti.

Useljivanje u Kanadu. Kako smo javili, kanadska je vlada dala ICA-i dozvolu za useljenje od 5000 židovskih bjegunaca iz istočne Evrope. Do sada uselilo se na temelju ove dozvole 3000 bjegunaca. No sada je kanadska vlada povukla ovu dozvolu i 2000 bjegunaca opet je prepušteno zdvojnomo položaju u Besarabiji.

Ljetna škola za židovske studente u Engleskoj. Kako javlja egzekutiva svjetskog saveza židovskih studenata namjerava ona, da priredi ljetnu školu za židovske studente iz sviju zemalja. Mjesto bi bilo za 150 studenata izvan Engleske, a posvećeno bi bilo židovsko-kulturnim i društvenim svrhama. Održavat će se predavanja i diskusije istaknutih židovskih učenjaka, a gošić će se sport, igre, glazba i t. d. Svaki mora da plati nedjeljno 10—12 dolara za opskrbu.

»Anatomija« koja se budi. Medicinski fakultet segedinske univerze javlja židovskim djacima crnom pločom u svenčistištu, da će ih se prepustiti anatomskim predavanjima i seciranju samo onda, ako židovska općina stavi na raspoloženje lješine umrlih Židova.

Iz Palestine

IZDACI PALESTINSKE EGZEKUTIVE U AUGUSTU 1924.

Primici:	
1. Keren Hajesod — London	LE 30.471.77
2. Primici na račun prijašnjih budžeta	1.588.20
	LE 32.059.97
Izdaci:	
1. Školstvo	LE 5000.—
2. Kolonizacija	1464.54
3. Imigracija	3830.18
4. Zdravstvo	2523.89
5. Poljoprivedna pokusna stanica	246.80
6. Departement rada	1238.62
7. Specijalni izdaci	350.85
8. Trgovina i industrija	773.24
9. Solel Bone i Založnice	2500.—
10. Univerza	383.07
11. Tehnika	35.—
12. Mizrahi	260.—
13. Administracija	1410.27
14. Višak primitaka kojima se pokriva prijašnji deficit	12.038.51
	LE 32.059.97

Sir Herbert Samuel o koncu svojeg službovanja. Vrhovni komesar Palestine Sir Herbert Samuel, koji je, kako se brzojavno javlja iz Jerusolima, otputovao u Ženevu na zasjedanje mandatorne komisije Saveza Naroda, da tamo referira o administraciji Palestine, primio je prije svog odlaska novinare i saopćio sljedeće: U junu 1925. dovršava se njegova službovna perijoda, pa on odlazi. Na pitanje, ko će ga naslijediti u službi, rekao je, da vlada još nije uzela u pretrës ovo pitanje. I podsekretar Sir Gilbert Clayton ostavit će Palestinu.

Nadalje je izjavio Herbert Samuel, da parlamentarni izbori u Engleskoj zadržavaju provedbu palestinskog zajma. Provedba bit će moguća tek onda, kad parlament posebnim »bilom« potvrdi zajam. Isto se tako time zadržava i riješenje građanskog pitanja i autonomije židovskih općina.

Konačno izjavljuje Herbert Samuel, da nije istinita vijest, da će se Transjordanija anektirati po Palestini. Transjordanija je dio britskog mandatarog područja, pa se sada vode pregovori glede jednog ugovora između britske vlade i emira Abdala, kojim bi se uredila administracija Transjordanije.

Husejnov pad i anglo-hedžaski ugovor. Reuter-agencija javlja: Britska je vlada izjavila, da joj je nemoguće, da poslije abdikacije kralja Husejna nastavi pregovore o nacrtu ugovora između Velike Britanije i Hedžasa, dr. Najl-el Asil, koji je od kralja Alije dobio punomoć, da u njegovo ime nastavi ove pregovore, odgovorio je britskoj vladi na gore navedenu izjavu notom, u kojoj kaže, da njegova punomoć za potpis jednog novog ugovora bez ikakvih uvjeta. (Poznato je, da je kralj Husejn stavio na nacrt ugovora uvjete, među kojima je na jedanaestom mjestu bio njegov protest protiv Balfourove deklaracije. Ovo povlačenje uvjeta zakasnilo je, jer je Engleska pustila Husejna da padne i čini se da ne će da se zauzima ni za njegovog sina Aliju.

Ruthenberg u Palestini. Nakon kratkog boravka u Londonu u stvarima svoje koncesije za izrabljivanje vodenih snaga i elektrifikacije Palestine, inž. Ruthenberg povratio se opet u Palestinu.

Tagore odgodio posjet Palestine. Rabindranat Tagore, koji je najavio svoj dolazak u Palestinu, gdje bi bio gost Herbert Samuela, morao je taj posjet odgoditi, jer je naglo pozvan u Evropu.

Arapski radnici u židovskim udruženjima. Jedna skupština arapskih poštanskih, telegrafskih i željezničkih namještjenika, koja se održala u Hajfi, zaključila je, da pozove arapske radnike, da se priključe Udruženju željezničkih namještjenika. Mnogi su već primljeni u društvo. Zastupnici muslimansko-kršćanskog društva pokušali su, da djeluju na radnike, e da ovi ne pristupe ovom savezu. »Palestina«, službeni organ palestinsko-arap-

ske egzekutive upozorava radnike Arape, neka se ne zduže sa Židovima, jer će ih isti izrabiti.

Putovanje Judge Rosenblatta u Palestinu. Javili smo već, da se u Jerusolimu ima sagraditi veliki moderni hotel s pomoću američanskog kapitala. Kako »New Judea« oficijelni organ cionističke egzekutive javlja, stoji posjet Judge Rosenblatta, potpredsjednika američanske organizacije u vezi sa izgradnjom ovog hotela.

Bilanca radničke banke. Temeljni kapital banke povišen je u zadnjem polugodištu za 40 posto, pa sada iznaša LE 100.000.—. Rezervni fond dotiran je zaključkom glavne skupštine sa LE, 2.106.—. Potraživanje banke poraslo je za 100 posto od LE 6.000.— na LE 12.000.—. Uloženo je u banci LE 20.026.—.

Novi uspjeh Usiškina. Na konferenciji Keren Kajemeta na 1. i 2. oktobra u Varšavi sudjelovalo je 446 delegata iz 163 gradova. Usiškin govorio je silnom snagom i oduševio sve prisutne za parolu direktorija Keren Kajemeta za namaknuće od 500.000 funti. Uspjeh ovog referata bio je jednoglasan zaključak, da se u Poljskoj namakne godišnji kontingent od 50.000 funti za Geulat haarec.

Iz Jugoslavije

PALESTINSKO PUTOVANJE.

U proljeću započet će opet turistička sezona u Palestini. Bez obzira na važnost toga fakta za privredni život Palestine, mi u činjenici sve većeg posjeta Židova u Erec Jisrael vidimo privlačivu snagu, koju već danas Palestina vrši na galuško židovstvo i uvjereni smo, da se svaki vraća kao oduševljeni zagovornik izgradnje Palestine. I stoga nam je stalo, da što više Židova i iz naše kraljevine podju u Palestinu, da svojim očima vide, kako napreduje razvitak zemlje. Ali iskustvo zadnjih godina pokazalo nam je, da treba i turistiku organizovati, jer protivnici židovstva iskorišćuju i ovu priliku, te turistima ne pokazuju nita od novoga jisuva, već ih vode samo na »historijska« mjesta. Pored toga važna je organizacija turistike i s razloga, što se mogu na zajedničkom putu dobiti povlastice, koje znatno pojeftinjuju put.

Palestinski ured voljan je ove godine preuzeti organizaciju ovakovoga putovanja, koje bi uslijedilo koncem mjeseca marta i pozivlje stoga sve interesente, da se prijave. U prijavi treba navesti, u koje se vrijeme hoće putovati, kojom klasom, kako dugo želi boraviti u zemlji, da li se reflektira na košer hranu. Palestinski ured dat će svakome najpripravnije svaku uputu. Prijave treba čim prije poslati, da možemo stupiti u kontakt s parobrodarskim društvima i da uredimo putni program, te da osiguramo stanove.

Palestinski ured.

Iz sjednice Radnoga Odbora. Nakon riješavanja stiglih dopisa, izvješćuje upravitelj Keren Hajesoda o daljnjem uspješnom napredovanju Keren Hajesod kampanje u Beogradu. Čita se izvještaj inž. Zaioscera o kupnji zemljišta u Tiri, za koju je Keren Kajemet do sada stavio na raspoloženje 2000 funti. Zaključuje se zamoliti hanhalu Keren Kajemeta, da nastavi kupnjom u Tiri, koja će predvidljivo biti dovršena za kratko vrijeme, pa je potrebno, da se istodobno dovrši akcija. Kako je rad za Keren Kajemet i Keren Hajesod u velikim gradovima relativno najslabiji, bit će tajnik dr. Singer odaslan u ta mjesta, da organizira rad po novim metodama. I u Sarajevo, gdje se naročito opaža nazadak u radu za Keren Kajemet poći će na poziv tamošnjeg povjerenika dva člana Radnog Odbora.

Beograd. U nedjelju 19. o. mj. održalo je Jevrejsko Gimnastičko Društvo svoju V. redovnu skupštinu u svome domu.

U prisuću mnogobrojnih članova, izaslanika Jevrejske Opštine i ostalih korporacija, predsjed-

ekonomski i socijalni položaj, našli su ga u Židovskom Akademskom Potpornom Društvu. Oni su našli ekonomsko obezbjeđenje u Židovskoj Dječkoj Menzi, koju je Ž. A. P. D. iza rata osnovalo, pa su uz vrlo povoljne uvjete dobivali u istoj dobru ritualnu hranu (ručak i večeru za Din. 12.50), a osim toga društvo je potpomagalo siromašne studente t.me, što im je dalo popust hranarine ili šta više potpuni oprost hranarine. Godine 1918. bilo je 77 članova; god. 1919. — 85; 1920. — 120; 1921. — 113; 1922. — 127; 1923. — 197. Uslijed tolikog porasta broja članova je rad društva znatno otežčan, i tek blagodareći poznatoj židovskoj susretljivosti i poštenosti društvenih funkcionara, a uspjelo je, da društvo u koliko je moguće — udovoljava potrebama naših studenata. Glavno vrelo prihoda menze jesu subvencije jevrejskih bog. općina i korporacija, sabirna akcija, darovi u naravi i novcu i stalni prinosi članova podupiratelja. Za bolju ilustraciju ove blagodati neka služe ove cifre:

U škol. god. 1923.-1924. podijeljeno je na potporama za hranarinu Din. 165.918.35, na beskamatalnim kratkoročnim zajmovima Din. 136.380, na dugoročnim 26.650, a na ljekarijama i bolesničkim troškovima Din. 3000.—, dakle svote, koje zahtijevaju ne samo dobar administrativni aparat, nego i dobro regulisano financijsko stanje društva.

Ovih dana izdalo je Ž. A. P. D. u javnost opširan izvještaj i plemenit rad ove institucije naročito u zadnjoj škol. godini 1923.-24. Čitajući ovaj izvještaj dobijamo jasan pojam i pregled potreba i rada Ž. A. P. D.-a, a bacimo li pogled na cifre, uvidjet ćemo, koliko je zasluga i uspjeh ne samo Ž. A. P. D.-a nego i Gradjanskog Pripomoćnog Odbora, koji je shvatio potrebu ove institucije i pružao potporu na svakom koraku. No rad dru-

štva nije završen; ono stoji pred najkompliciranijim problemima bivstvovanja, koje ona može da riješi jedino uz saradnju cjelokupne židovske javnosti.

Naprijed je rečeno na čemu se temelji financijsko stanje menze, no radi boljeg pregleda navest ćemo sljedeće:

Na subvencijama općina, na članarini članova podupiratelja te darovima unišila je u škol. godini 1923.-24. 145.000.— Din. No ova brojka ne predstavlja stalan godišnji prihod, jer u njoj je uključena i sabirna akcija, koja je u prihodima nestalna stavka. Radi te nestalnosti prihoda nastojmo, da sabirnu akciju svedemo na minimum, a da naše prihode regulišemo stalnim subvencijama. Ova reforma je bezuvjetno potrebna, jer bez nje je nemoguće svaki racionalni ekonomski rad i proračun.

No i ovdje moramo opet najveću pažnju posvetiti našoj susretljivoj židovskoj javnosti, koja je tolika puta shvatila potrebe naše studentske omladine te će i sada u ovoj novoj školskoj godini, koja već sada pokazuje veću frekvenciju no ikada, pružiti sve što je moguće. Više no ikada potrebno je imati sada regulisane godišnje stalne prihode i svi oni, kojima sudbina naše omladine leži na srcu, treba da dobrim primjerom i podupru ovu našu plemenitu instituciju tako, da postanu stalni članovi podupiratelji Židovskog Akademskog Potpornog Društva.

Na XXIX. redovitoj glavnoj skupštini za zimski semestar školske godine 1924.-1925. izabran je sljedeći odbor:

- Predsjednik: Aleksa Müller, aps. jur.
- Potpredsjednik: Mirko Neumann, cand. jur.
- Tajnik I.: Ivan Kun, cand. jur.
- Tajnik II.: Arnold Lang, stud. med.
- Blagajnik I.: Hajim Atijas, aps. rer. com.
- Blagajnik II.: Ješua Salom, stud. pharm.

- Ekonom I.: Bela Mandler, cand. med.
- Ekonom II.: Vladimir Pollak, stud. med.
- Odbornik I.: Emil Fenchel, cand. med.
- Odbornik II.: Može Schweiger, stud. jur.
- Knjižničar: Miroslav Delić, aps. med.
- Revizori: Bernard Berglas, cand. med.
- Isa Lewy, aps. med.

MOSTAR—ZAGREB

Svim sumišljenicima i prijateljima stavljamo do znanja, da smo našu 37 godina postojeću u cijeloj Kraljevini renomiranu draguljarsku i urarsku radnju

M. J. Rosenfelda sinovi

preselili iz Mostara u Zagreb, Ilica 36, te preporučamo naše bogato i najmodernije skladište uz umjerene cijene. Napose saopćujemo da kupujemo i primamo u promjenu stari nakit uz najpovoljnije uvjete.

Držat ćemo se kao i do sada principa solidne podvorbe, te ćemo na taj način naš dobar glas kao i u nas stavljeno po- umjerene i u buduće opravdati.

M. J. Rosenfelda sinovi,
Zagreb, Ilica 36.

PRICHE ZA ŽIDOVSKU DJECU.

Uprava Keren Kajemet Lejisrael u Zagrebu izdala je ovu knjigu, koja je pored lijepoga sadržaja i vrlo lijepo opremljena. Knjiga se može dobiti kod uprave uz CIJENU OD DIN 25.—. Pošto zaliha nije velika, upozorujemo reflektante, da odmah naruča ovu knjigu, jer se kasnije naruđbe ne će moći uvažiti.

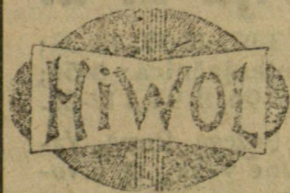

„M A C H E R“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.
Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku „MACHER“

Trgovina muške konfekcije na malo i veliko
Mijo Tausig
ZAGREB, Gundulićeva 4.
Souteren u dvorištu

„MIRIS“

tvornica običnog i toaletnog sapuna
Bjelovar

Gumene pete i Gumene potplate

jeftinije i trajnije su nego od kože! Najbolja zaštita protiv vlage i zime!

Tražite li elegantne cipele

za proljeće i ljeto, izvolite razgledati naše izloge i uvjerit ćete se o **jeftine cijene!**

ŠANDOR EBENŠPANGER
Skladište cipela Ilica 2

Našim pretplatnicima

VEĆ SMO U ZADNJEM KVARTALU OVOGA GODISTA, A JOŠ UVIJEK MNOGI PRETPLATNICI NISU NAMIRILI SVOJU PRETPLATU UMOLJAVAMO SVE NAŠE PRJATELJE, DA NAM SMJESTA POSALJU ZAOSTALU PRETPLATU, DA UPRAVA LISTA UZMOGNE UDOVOLJITI SVIM SVOJIM OBVEZAMA.

PORED TOGA UMOLJAVAMO SVE SUMISLJENIKE, DA SVAKOM ZGODOM NASTOJE NAČI NOVIH PRETPLATNIKA, KAKO BI NAŠ LIST DOISTA PRODRO U SVE ŽIDOVSKE KUĆE.

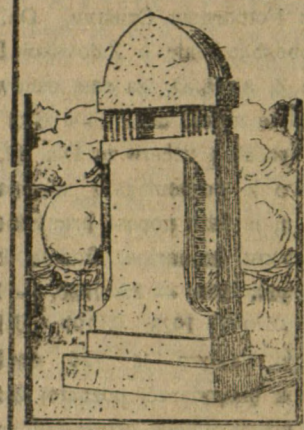
UPRAVA »Z I D O V A«

SIDRO d. d.

za trgovinu željezom Zagreb
Viškovljeva ul. 40. Telefon br. 69 : 21-30

Komisijono skladište tt.
Gebrüder Böhler & Co., A.-G.
Wien Berlin

Željezo
Željezna roba
Cement
Sav gradjevni materijal

Mirko Weiss

Maksimirska cesta 46.

Klesarska industrija
i kiparstvo

Veliki izbor najpoznatijih spomenika
iz mramora, švedskog i šleskog
granita. Izvaja sve u klesarski
i kiparski obrt spadajuće poslove
kao i more.

Mramornih ploča

za gradebe i parkove.

Osobito umjerene cijene

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl i. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste gradjevni potrebitina. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

J. B. SOELLNERS Nachf. A. G. REISSZUGFABRIK MÜNCHEN

Glavno zastupstvo za kraljevinu S. H. S.

Dioničarsko društvo
„**MERKUR**“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, uglj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-45

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih posjeda

PAMUK

sve vrsti i

u svim brojevima

Žuti — bijeli — farbani

A. ROMANO

ZAGREB,

Boškovičeva ulica broj 15

Brzjavni: DIANA Telefon broj 23-66

MOLINO

žutica platao

šifoni

vata (za poplune

Wienener Bank-Verein

Hrvatska podružnica Zagreb

Jurišićeva ul. 22

Brzjavni naslov: BANKVEREIN

Obavlja sve bankovne transakcije

Prva banatska fabrika makarona i testa a. d. Veliki Bečkerek. (Banat)

Telefon 271-272

Brzjavni: Makaroni

nudja svoje nadasve dobre vrsti tjestu iz garantovane čiste banatske krupice (gries) po napuljskom sistemu uz najpovoljnije cijene.

Naročito preporuča
košer šel pesah

fabrikate, koji se proizvode po nadzorom bečkerečkog nadzornikata
Glavno zastupstvo za Zagreb

Makso Weiss

Centralna Banka za Trgovinu, Obrt i Industriju d. d. Zagreb

Jelačićev trg broj 4 (vlastita palača)
Dionička glavica: Din. 80,000.000—
Brzjavni: Centrobanka.

Telef.: Devizni odio: 3-07, 10-77, 13-33;
noćna služba: 7-78; mjenjačnica: 5-56;
kućna cen.: 2-85, 7-13, 7-96, 11-94, i 12-23.

Podružnice: Brod n/S., Djakovo, Ivanec, Karlovac, Klanjec, Krapina, Koprivnica, Maribor, Novi-Sad, Požega, Ruma, Vараždin i Vel. Trgovište. — Afilirani zavodi: u svim većim trgovačkim središtima Jugoslavije — Izravne veze: sa prvorazrednim bankama u cijeloj Europi i Americi.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun uz najkulantniji kamatnjak — Eskomptira mjenice i devize — Financira i osniva obrtnička, trgovačka i industrijalna poduzeća — Kupuje i prodaje valute, devize vrijednosne papire. — Burzovne naloge obavlja kulantno i točno — Izdaje čekove i kreditna pisma, te obavlja isplate na temelju akreditiva na sva tu- i inozemna mjesta.